

Osobní materiály vědce v Archivu Masarykovy univerzity odhalují situaci vědy v době komunistické totality

30.10.2025 - | Masarykova univerzita

Archiv Masarykovy univerzity zpřístupnil unikátní soubor dokumentů k dějinám brněnské univerzity ve druhé polovině 20. století. Jedná se o osobní fond profesora dějin filozofie Lubomíra Nového (1930–1996), který se na brněnské filozofické fakultě zabýval filozofií T. G. Masaryka. Kvůli své snaze o návrat univerzity k Masarykovu jménu v roce 1968 byl na počátku normalizace postížen zákazem činnosti.

Názorový vývoj Lubomíra Nového nebyl jednoduchý a přímočarý. V padesátých letech Masarykovu filozofii ze své pozice přesvědčeného marxisty kritizoval, ale v protikladu s dobovými tendencemi se snažil o věcnou kritiku na základě pramenné znalosti Masarykových děl. Když poté v polovině šedesátých let studijně pobýval na západoněmeckých univerzitách, přestal mu původní přístup k Masarykově filozofii dávat smysl a ve svých pracích rehabilitoval její demokratické a humanistické ideje. Začal se věnovat revizi metod marxistické filozofie, a to s mezinárodním ohlasem. Po zmíněném nuceném odchodu ze své pracovní pozice se mohl k filozofické tvorbě vrátit až po roce 1989, kdy se aktivně podílel na obnovování masarykovských tradic brněnské univerzity.

Osobní fond profesora Nového obsahuje jeho téměř kompletní soubor prací včetně nepublikovaných děl a velké množství osobní korespondence. Cennou součástí jsou osobní zápisky a nepravidelné deníkové záznamy, ve kterých mimo jiné reflektuje svůj složitý názorový vývoj. „Osobní fondy umožňují vhled do zákulisí tvorby daného vědce a pochopit, z čeho pramení jeho postoje, což nemusí být z publikovaných prací vždy na první pohled patrné,“ vysvětluje archivářka Jaroslava Kacetlová, která osobní fond profesora Nového uspořádala a připravila pro badatelské využití. „Marxistické přesvědčení Lubomíra Nového má svůj základ například v prožitcích hospodářské krize v třicátých letech a nacistické okupace. O to více pak v tomto životním příběhu vyniká síla vědeckých faktů a pramenného výzkumu, které dokázaly toto jeho původní životní přesvědčení zvrátit,“ dodává.

Péče o osobní fondy univerzitních osobností je jedním z úkolů Archivu Masarykovy univerzity. Jejich součástí bývají osobní doklady, pracovní i soukromá korespondence, dokumenty z vědecké a organizační činnosti na univerzitě a v odborných společnostech, fotografie či deníky. „Naše pracoviště se získávání osobních fondů intenzivně věnuje od šedesátých let minulého století a prozatím získaná kolekce patří k významným celkům i v celorepublikovém měřítku,“ upřesňuje ředitelka Archivu Masarykovy univerzity Jana Barbora Slaběňáková. „Životní příběhy vědců vypovídají nejen o vývoji brněnské univerzity a jednotlivých vědeckých oborů, ale jsou dokladem o situaci celé společnosti. Díky těmto konkrétním lidským příběhům můžeme lépe pochopit všechny důsledky dějinných událostí,“ uzavírá.

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/osobni-materialy-vedce-v-archivu-masarykovy-univerzity-odhaluji-situaci-vedy-v-dobe-komunisticke-totality>